

Діло

виходить щоденно передполуднем

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок № 10, П. 808. Конто пошт. ш. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем Рукописи не звертаються.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: Місцеві: в криву 450 зод. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 750 л. Німеччині 750 м. Швейцарії 5 ш. фр. Чехо- словацькій 30 к. р. Румунії 150 л. л. Болгарії 750 л. Австрії 750 ш. — Збірка адрес і зов.</p>	<p>В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ- СТРАЦІ ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.</p>
---	--	---

З нарад сойму й сенату.

Нецікаве засідання сойму. — Сенат ухвалив бюджетову провизорію в урядовій стилізації. — Закордонні пашпорти — 100 зод. — Податки для податкових платників. — Комісійні наради над проектами самоврядних законів.

Варшава, 1. липня 1926 р.

На сьогоднішнім засіданні сойму приступлено до проекту закону про податки від льокалів. Принято кілька поправок і вкінці закон у другому читанні.

Потім палата перегосувала поправки сенату до учит. прагматик. М. ин. прийнято поправку дотично призначення титулу професора учителям з вищою освітою. Закон прийнято також у другому читанні.

З черги приступлено до карного скарбового закону. Поставлено знов кілька поправок, але їм спротивився справознавець, після чого прийнято закон у другому читанні, відкидаючи поправки.

На тому засіданні вичерпано Маршалок подав до відома, що вплинуло внесення ЗЛН. на зміну конституції.

Нині рідив також сенат, продовжуючи дискусію над бюджетовою провизорією на III. квартал ц. р. По промовах кількох сенаторів і мін. Кларнера приступлено до голосування, в якому прийнято будж. провизорію в урядовій стилізації. Крім того прийнято ще резолюцію, запропоновану комісією, в справі зменшення оплат за закордонні пашпорти до 100 зод. і в справі скорочення процедури при видаванні пашпортів за призначенням пошесті. Мін. Кларнер заявив, що він підписав розпорядок, який дає пошесті тим платникам, що заплатять за загальності до 1. вересня. Так будуть рахувати 1 проц. карн за проволочку тим, що заплатять до 15. липня, 1 і пів проц. до 1. серпня, а пізніше 2 і 3 проц.

Адміністраційна соймова комісія приступила до другого читання закону про самоврядування. Тому, що уряд передше відкликав дотичні проекти законів, тепер послі ріжних клубів зголосили давній урядовий проєкт без виборчої ординації як посольське внесення. Маршалок відіслав справу до комісії, яка зараз зачала наради. Ви користуючи несприятелістю після національних меншостей, ухвалено в другому і третьому читанні проєкт закону про сільські громади і приступлено до дискусії над законом про громади міські.

Представники національних меншостей: Українці, Білорусини, Німці й Жиди домагалися перервання засідання. Після відкинення всіх формальних виступів, ті самі бесідники в мериторичній дискусії атакували лівішу, головнов ППС., що заклочила компроміс із іншими польськими партіями. Промовляли послі Інзлер і Грінбавм (Жидівськ. Клуб), Яворовський (ППС.), Ереніч (Білорус) і Козубський (Український Клуб). Представник українського населення протестував між іншим проти проєктів закону, що вводить вимоги знання польської мови для радних. Введення цієї постанови має бути третекстом до усування невідгідних кандидатів. Не зважаючи на протести послі нац. меншостей поиступ-

лено до подвійної дискусії, при чому до кожної статті проєкту закону про міські громади промовляли послі з національних меншостей.

З судової салі.

За приналежність до Української військової Організації.

Присуд.

Після промови оборонця д-ра Глушкевича, яку подамо завтра, наступило резюме передсідника трибуналу Ангельського. На початку розправи заявив передсідник, що він не висказує своїх особистих думок, а тільки збирає всі фактичні дані „за“ і „проти“. Слабкий і безбарвний голосом переповів цілий хід розправи з усіма її висновками.

Почавши резюме в середині полудні, і перервавши його, скінчив у четвер рано коло год. 11. Після того лава суддів присяжних пішла на нараду.

За той час громадилося щораз більше публіки перед будинком суду, але до середини не пускали нікого. В год. 5:15 попол. впускають нарешті всіх до будинку і сала вмісти наповнюється. Входить трибунал, аходять присяжні судді і один з них тремтливим голосом відчитує вердикт.

За 58 § (головна зрада):
Володимир Люпуль 4 год. так. 8 мін;
Іван Паславський 8 так. 4 мін; Микола Бігун 7 так. 5 мін; Ярослав Барановський 6 так. 6 мін; Роман Барановський 5 так. 7 мін;
Володимир Шумський 2 так. 10 мін; Микола Коваліський 3 так. 9 мін; Ан. Медвідь 8 так. 4 мін; Микола Янінський 9 так. 3 мін;
Андрій Олинський 9 так. 3 мін; Дмитро Дубаневич 2 так. 10 мін; Антін Стефанішин 6 так. 6 мін;

За 190 § (напад на пошту в Калуші):
Мик. Янінський 5 так. 7 мін; Іван Паславський 10 так. 2 мін; Ярослав Барановський 8 так. 4 мін; Ром. Барановський 8 так. 4 мін.

За 81 § (стріляння до поліції в Темеріцях):
Мик. Янінський 4 так. 8 мін; Іван Паславський 9 так. 3 мін; Ярослав Барановський 6 так. 6 мін; Роман Барановський 7 так. 5 мін.

За 5 і 190 § (поміч у нападі і напад на пошту в Калуші):
Володимир Люпуль 6 так. 6 мін.

За 190 § (напад на пошту в Калуші):
Микола Бігун 9 так. 3 мін.

За 190 § (напад на пошту в Калуші):
Микола Коваліський 4 так. 8 мін; Андрій Олинський 2 так. 10 мін; Микола Янінський 7 так. 5 мін; Ярослав Барановський 7 так. 5 мін; Р. Барановський 7 так. 5 мін.

За 171 § (розбиття каси в Долині):
Мик. Янінський 12 гол. так; Дм. Дубаневич 11 так. 1 мін; Антін Медвідь 10 так. 2 мін.

За 134 § (замордування поліціанта Громадкі):
Дмитро Дубаневич 3 так. 9 мін.

За 5, 171 §§ (поміч у розбитті і розбитті каси в Долині):
Ант. Стефанішин 7 так. 5 мін; той сам за спроневерення: 2 так. 10 мін.

За 67 § (шпіонажа):
Андрій Олинський 8 так. 4 мін.

За 140 § (виство поліц. Громадкі без наміру):
Дмитро Дубаневич 10 так. 2 мін.

По відчитанні вердикту звернувся провідник до трибуналу з просябою видати легкий присуд, бо обвинувачені робили з ідейних мотивів.

Трибунал пішов на нараду і після двогодинної наради оголосив присуд:

Івана Паславського на 3 літ, Миколу Янінського на 4 роки, Миколу Бігуна на 6 літ, Ярослава Барановського на 3 роки, Ром. Барановського на 3 роки, Антона Медвідя на 3 роки, Андрія Олинського на 3 роки, Дмитра Дубаневича на 8 літ.

Всіх засуджено на загострену в'язницю, враховуючи в кару слідчий арешт. Разом засуджено всіх на 35 років в'язниці.

Волод. Люпуль, Волод. Шумський, Микола Коваліський й Антін Стефанішин усього від звини і карн.

Оборона зголосила щодо всіх засуджених зажадання неважності.

Москвофільський „Конгрес“.

Група обесилених, емігрантських скідог галицьких москвофілів, що кооперують політично від якогось часу з російським послом до варшавського сойму Серебренниковим, скликала на день 29. червня зїзд до Львова. Кажуть, що на зїзді було понад 200 інтелігентів і коло 60 селян, яких спровадили частинно матушка з Куткова мадам Моншбючеве і частинно „правительственный“ комісар Народного Дому Черкавський. Цей останній є завізним ворогом посла Серебренникова і його політики. Він спровадив групу „своїх“ селян і інших сторонників та мав намір опанувати зїзд. Однак це йому не вдалося.

Всі реферати виголошували, очевидно, по російськи. Замітьте, що в часі одного такого реферату (реферували „господин“ Малец, Марко і Крижанівський) встав один селянин і заявив, що „правда“ він дещо розуміє „по руськи“, бо був у Росії, але інші не розуміють, а тому він домагався говорити по нашому. Це, очевидно, викликало немалу констракцію між аранжерами зїзду.

„Депутат“ Серебренников виголосив звіт заі своє посольське діяльність. Звіт обмежувався до винислювання подвигів „депутата“ в поодиноких міністерствах. Немалу несподіванку і розчарування викликав Серебренников своєю заявою, що „руська“ меншість у Польщі ямає таких самих прав, якими користуються меншість українська й білоруська. В зв'язку з тим заявив, що „Русское Национальное Обединение“, на чолі якого він стоїть, визнає за Українцями і Білорусинами право на самозначення. Така заява видається для галицьких москвофільських мулів незрозумілою і єретиною.

Аранжери хотіли вибрати головою львівської організації адвоката д-ра Глушкевича, послали до нього в цій справі навіть депутатию, але він вибору не прийняв. Головою вибрали госп. Г. М а л ь ц а, урядовця т-ва ім. Кавчовського.

Прийня зїзд і „політичні“ резолюції, між якими на першому місці стоїть протест проти розбірки православа, собору у Варшаві. Далі йде протест проти неприпинання „руських“ до греко-католицьких духовних семінарій і накі-єць заклик до об'єднання львівської організації з варшавським „Русским Национальным Обединением“.

Крім того прийняли мабути ще й резолюції в справі „Народного Дому“ у Львові. Та про них пізніше. Завершенням резолюції був протест проти присутності комісари поліції на салі.

Один селянин виступив на тому зїзді проти народоловців. Він належав — як казав — до прихильників „Волі Народна“ доти, поки вона стояла на „руській“ політичній платформі. Відколиж „Волі Народна“ стала на українську національну платформу, чи пак від коли почала йти „по лінії“ українського національного руху — то він, хоч і не перестав бути соціалістом, то всеж від „Волі Народна“ відчужується та призначає... до старих, струнких політичних мулів зїзд стіг М а л ь ц а.

Зірвання переговорів Франції з СРСР.

Париж, 1. липня 1926.

„Пті Париж“ повідомляє про зірвання французько-радянських переговорів. У нічній з точок програми конференції не дійшло до порозуміння. Делегація СРСР, небаром вернеться до Москви. З радянського боку заповідають, що переговори наврядськи назово у вересні або жовтні.

Союз амерканських народів.

Еспанський часопис повідомляють із Панами, що там відбувся панамериканський конгрес, котрий м. н. поручає утворити союз американських народів.

Біржа.

Гроші.

Дня 1. липня курс ефективного долара в приватних оборотах обнився даліше до 975—965 при слабій і динжковій тендеції. Банк Польський платив долари ефективно по 960, а девізи по паритеті долар 970. Канадійський долар 950—932.

Збіжжя.

Пшениця біла 42—43, пісення червона 44—45, жито галицьке 27—27.75, ячмін паствний 28—29, овес галицький 32—33.

Недалека війна?

(Лід власного кореспондента.)

Париж, 29. червня 1926.

I.

Уряд СРСР, від кількох років оголошує друком тасмні документи, знайдені в архівах російського царства. Публікації ті надихали очевидно бажанням каламутити воду в міжнароднім світі. Так напр. остання з черги публікація, що торкається італійських домагань щодо кольоній, появилася якраз у момент, коли італійська преса більш або менш завазато докоряє Англію й Францію, що вони загараблили потрібні Італії кольонізаційні терени.

Документи ті відносяться до угод, заключених між союзниками в часі війни, які означали пайку Італії в овочах перемоги над осередними державами. Коли по перемозі Італія домагалася тієї своєї пайки, Клемансо показав їй дулю, а Орландо і Сонніно, тріснувши дверми, кинули мирову конференцію і вийшли з Парижа*).

На підставі згаданих угод Італія повинна була одержати Смирну в Малій Азії. Спротивилася тому одначе Англія, котра й післяла незабаром Греків на те місце. Греки, правда, недовго там попасали.

Італійська преса багато місця присвячує московським публікаціям. Вони тепер Італії дуже гарно принадобилися. Адже Муссоліні тільки що заявив, що Італія, дусячися в своїх затісних границях, домагався в світі місця відповідного скількості своєї людности і своєї здібности розросту.

II.

Зріст населення деяких європейських країв ставить перед європейською і світовою політикою одне з найтрудніших питань нашого віку. Для Німеччини, то була головна причина війни 1914 року. Надмір двацяти мільонів Німців на території майже рівну території Франції (а тепер навіть меншу) спричинив був те страшне тиснення в німецькій політичній атмосфері, яке викликало підозріння і неприязнь безчисленних держав супроти Німців і яке кінцеві кінці спровокувало союз трьох четвертин земної кулі проти Німеччини. Було і є трагедією Німеччини, що вона і добрих природних границь не має (з цього погляду Німеччина мало що краще поставлена від України), і людности має забагато на просторі і на родючість своєї землі, і до поділу світа припізналася — припинена в останньому наслідками своєї „Великої Революції“ з XVI-ого і XVII. ст., розпаленої зворохобленим віртенберським монахом. Де тепер знайти місця для 20 мільонів Німців і для їх щорічного майже міль-

*) (Мимходом одна згадка: Безпосередньо після скандалу з відомом італійською делегацією з мирової конференції одержала була тодішня Рада Чотирьох заставу української делегації — з яким трудом вишукано частинно її галицьких членів на проводі делегації У. Н. Р. — що й вона бере під увагу незначущого візиту з Парижа, супроти незаконного ужиття армії Галера проти Галицьких Українських військ. У відповідь на ту заяву швидко прийшло запрошення української делегації на засідання Найвищої Ради — то була одна — єдина безосередна стріча між українською делегацією і Найвищою Радою союзників.)

Ліхаченко Володимир, Гребенне, п. Сел- ська біля Рави руської.	2 1-2	ба 1-1	Д-р Гайдацький, голова комітету будови.
---	-------	--------	--

ба) 1-1

Мушиш бути мовою!

сталого прикломничко по випробуванню
і лачи штрикового екстракту АГРУМІНА.
Генеральне представництво на Польщу:

ТИТАНИ, Львів Різницька 8.

(2472) 21-70

на Гупульщині страши венеричну недугу, яка вже не раз там панувала. Постійні постої війська шкідливі смертельну пошесть і поширили її в найгірший закутки нашої країни. Ясно, що влада не робить нічого, щоб її викоринити, дарма, що Гупульщина стає тепер шораз моднішим ваканційним місцем для польської аристократії та пюторатів. Станіславський воєвода тільки висловив побажання, щоб саєвники прислали молодат перед шлюбом до лікарських оглядин і за випадок ствердження недуги адержувати подружжя. Єдина меєда, щоб припинити поширення страшної недуги, що переходить з батьків на дітей, це систематичні лікарські оглядини від діда, до внука. Деякі з наших священників, шпр. у Криворівні та Ясенові, розуміють вагу цих заходів і всіх, що хотять одружуватись, відсилають до лікаря. На жаль, інші, шпр. у Жабо, ставлять до цієї справи байдуже, немов би лікарські навішних глаувань своїх парохіян, що інші села мусять перед шлюбом ставати перед лікарем. Пасивність таких священників ставить у прикре становище інших, яким парохіянє ставлять запити: чому-ж Гупульці в Жабо не йдуть до візита? Коли є лікарі, такі як д-р Питлик, що оглядають недужих безплатно, а навіть поміщують їх безплатно в державні шпиталику, повинні би й священники прийти їм у допомогу для добра бідного населення, щоб зараза не переходила на нові покоління.

— 3 донощицького смітника. „Слово Польське“ шонайменше раз на два тижні пригадує владі, що по світі ходять десятки, як не сотки, небезпешних громадян, які повинні заповнити ще військ влізні. У чергових новинках за дня 2-го ц. м. воно звертає увагу на такі страшенні факти, як те, що Українська Народна Організація м. Львова сміє наклепувати родичів, щоб посилати своїх дітей до рідної школи, що один з учителів заживився записати щось у деннику української гімназії... по українській, — що наш варшавський кореспондент має сміливість повідомляти про якісь обіцянки польського уряду для України, а врешті що українське населення сміє на Зелених Святих на гробах близьких собі померших співати пісні та слухати проповіді, які ширять араху, вбивства та шпигунство!

— Відкриття підозрілої Америки. Відкрили у Львові каварний захист, який відчинив свої терени в 10. г. вечір. Називається він шумно „Американською“ каварією і давав спроможність людям, що мали гроші, дорого забавитись з легкими дамами. Забава була проста: гостей упидали, а відтак витягали їм гроші. Добичею ділився власник, касієрка та учасники. І була би ця забава тягнулася довго, чибі одна важко покривджена легка дама при такому поділї з помсти не подала тайн цього підприємства до відома поліції, яка арештувала все товариство.

— Катастрофи. Природа не замила цього року для нас. Не лише що на наші голови ллє замість сонячного світла холодну воду, а ще й трусить землею і наславляє різні нещастя. Крім вгаданих учора землетрусів, приходять звістки про чуму в Мексику внаслідок катастрофи; вмерло 250 осіб. У Каліфорнії в Льюс Анджелос, Сан-та Моніка та С. Барбара сильний землетрус. У Семігоролі повині, у місті Йосепа, підмила костел, де люде сховалися; костел завалився: 60 убитих 300 ранених.

— 3 діяльності польських „культуртрегенів“. З Нахирної листує нам: Щоб задержати головну школу для польських дітей, повітова шкільна рада в Нахирній пустилася на таку шутку: Українські діти з 7-класової шкільної школи віділаються і призначаються їх до 2-класової, утравлістичної, яку з тою метою мають створити. Проти того українські родичі підносять рішучий протест, бо шм робом їх дітей відсувається від 7-класової школи, яка має стати польською.

— Особисті вісти. Дня 23. червня 1926 відбулася в пражській Карловій університеті промова п. Володимира Огоновського, сина бз. п. Петра Огоновського, б. голови „Прогреси“, на доктора природничих наук.

— Борщівська сумна хроніка. Почтовий урядовець Волод. Хлодовський яробив революверний атентат на начальника пошти в Борщіві. У тім самім місті директор „зацікеної каси“ Орловський повісився внаслідок масткової руйни. Його жінка — сестринка ордината Чарковського. Біля Боршева в селі Саногові зять застрівив жінку та тестів.

— Загранична торгівля книжками в Чехословаччині. Бернський „Lidve Noviny“ оголошують цікаву статтю про заграничну торгівлю книжками Чехословаччини, з якої виймаємо деякі цікаві дані. В 1923-ому році ввезено до Чехословаччини книжок, часописів і музикалів за 19 і пів міль. чеських корон, в 1924-ім році ввезено вліз 34 міль. ч. к., а в першій половині 1925-ого р. 15,283,000 ч. к. Головним доставцем книжок була Німеччина, звідки спроваджено книжок в 1923-ім р. за 13 міль., в 1924-ім р. за 25 міль., а в першій половині 1925-ого р. за 11,880,000 чеських корон. На другому місці стоїть Австрія, що разом з Німеччиною доставляла аж 90 пр. вартости всього ввозу. Супроти цього виглядає участь політично запризвизної Франції дуже незначною і вносила в 1923-ім році ледви 511,000 ч. к., в 1924-ім р. 820,000 ч. к., а в першій половині 1925-ого року 273,000 чеських корон. Чеський лівіз книжок, очевидно, майже виключно німецьких, вносив у 1923-ому році 11 мільйонів чеських корон, в 1924-ім р. 16 міль. ч. к., а в першій половині 1925-ого року навіть 9,121,000 ч. к. Найбільшим відбрієм книжок із Чехословаччини була Німеччина, що в першій половині 1925-го року закупила книжок за 2 і пів міль. німецьких марок, після чого йшла Америка (2 міль. ч. к.) і Австрія (1,559,000 ч. к.). Музикалів спроваджено до Чехословаччини за 1,371,000 ч. к., з того за 1,112,000 ч. к. з Німеччини.

— Із фільмового світа. Із найновішого звідомлення варшавського міністерства торгівлі довідуємося, що в цілії Польщі виставлено в 1925-ому році 1189 фільм. Між ними було найбільше фільм американських (629) і французьких (283), шойно на третьому місці була Німеччина (130), а на четвертому Австрія (81). Цілоком инший образ дає Румунія, що має взагалі кругло 300 кін. Там найбільше поширені австрійські та німецькі фільми, а шойно після них йдуть американські й малярські. Найменше поширені французькі та шведські фабрики. У Південній Славонії перше місце займають американські фільми, а після них німецькі, французькі, данські та шведські. Італійські фільми, що колись опановували південно-славянський ринок, опинилися тепер на сірім кінці. Взагалі кіна в Південній Славонії шде дуже мало поширені й урядова статистика за останній рік виказує ледви 140 кінових театрів, коли шпр. маленька Данія має їх значно понад 300. Тільки Союз радянських республік стоїть ще гірше, бо числить

неповна 750 кін., в яких виставляють майже виключно комуністичні й науково-популярні фільми з видком Ленінграду. Москва, Ростов, Київ, Харків й Одеса, де висвітлюють і значайні „европейські“ фільми. Всі ці числа дуже мізерні, коли згадаєш, що Нью-Йорк має понад 600, Лондон 360, а Берлін кругло 320.

— 3 кіна. В кіні „Коперника“ іде нова шведська фільма в 7 ділх з життя російських князів на еміграції п. з. „Люде без батьківщини“.

— Вже вийшло 7—8 (подвійне) число „Нової Хати“ за липень і серпень, багате змістом — з подвійним додатком практичних мод (около сто моделей). Великий вибір суконок для дітей в шкільному віці. Окремий відділ ручних робіт з народними вишивками. — Ціна цього числа 3 зол. — Адреса: „Нова Хата“, Львів, Руська ч. 18 I. пок.

— Збіркові комітети, що займаються збіркою на інвалідів у Зелених Святих, просимо негайно звернути збіркові дієти та прислати збірку із звітом. — Канцелярія Українського Красного Товариства Опіки над Інвалідами у Львові, вул. Руська ч. 3 П. пов. 5 1—1

Дописи.

Грималів полг. скалат. (Посвячення пам'ятника полг. борця за Рідну Землю). В дні 20. червня ц. р. то є в Зелених Святих посвячено в Грималів релігійний лубовий хрест, встановлений на українській кладовищі як пам'ятник полг. борцям за Рідну Землю. Посвячення довершив і панхидію відправив місцевий парох о. Петро Проник, а в рідном сні виголосив до численні зібраних громадян гарно обдуману промову, якою витиснув недугу слову, головою з очей дуже численно зібраної жіноцтва, коли згадав, яко неоди батько, син, брат чи муж поляг

Потім промовив п. Олександр П'ясецький, смеритований радник пошти і телеграфії і бувший секретар пошти і телеграфії ЗУНР, який промовою свого передбачення розвивав далі. На закінчення захотів д-р Опішник, місцевий адвокат зібраних до складання лепт на українських інвалідів, тобто тих, що ділом засвідчили, що „не дамо землі, звідки наш рід“ нікому. Рівночасно підніс, що від початків нашої історії буди в нас мужі, які терпіли й гинули не лиш в обороні сїї Землі, але і з бажанням заповісти їй світлу будучість. Після того зібрано на інвалідів разом 35 золотих, які переслали чеком. Додати належить, що Грималів шойно цього року перший раз обходив свято по наших полг. борцях і то так святочно.

Учасник. Тернопіль. (3 діяльності Кружка УПТ.— Зізд УНДО і два віна.— Свато в Зелених). Місцевий Кружок УПТ удержує дівою гімназію з правом прилюдности під управою проф. Івана Бодяра, що від фєр'ї матиме І. до VII. класу. Удержується гімназія власними засобами без ніякої допомоги з централі, а зібрані в пошті і місті пожертви—різно 4—5 тисяч золотих відіслались в цілости до головної управи. Гімназія міститься в найновішому локалі Бурси ім. Качали, а наука відбувається в ранішних годинах. Учений гімназії разом на спільку з учнями державної гімназії з українською мовою начатина на весні ц. р. уладили зовсім удалий Шевченківський концерт — кращий як концерт старшого громадянства — а тепер недавно діловий пласт цієї гімназії уладив незвичайно симпатичний пластуський вечір з промовою д-ра Н. Причка про національно-вихованє значіння пласту і з авравами пластуком. Такі пласти повинні існувати при кожній школі УПТ, тим більше, що польська влада розвиває всі пластуські організації при державних хлопцях українських школах, — а сам пласт виховує молоді в національній карности, якої нам тепер дуже потреба. На останньому засіданні старшини Кружка в черні п. р. рішено з наступуючим шкільним роком отворити І. класу ділової учительської семінарії УПТ, котра має залепити численну фреквенцію. В тій справі внесено вже подання до міністерства освіти, залучаючи пияні научні (програма пиятнадцятих державних семінарій) — пияні будинку Бурси ім. Качали, де семінарія анайде приміщення та кваліфікації і жатєсь наміченого уприватителя семінарії проф. Василія Харієвського. Законної підстави відомою на дозвіл отворення семінарії УПТ в Тернополі нема, та невідомо, коли і як міністерство справу вирішить.

В місяці черні п. р. відбулася в Тернополі три збори зглядно віна Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО) — а іменно 2. червня. Поштовий

Мародій Зізд при участі 124 відпорушних з 34 громад Тернопільщини, на котрому вибрано Поштовий Народний Комітет з головою д-ром Степаном Бараном. Комітет ухвалив ухвалє, вибравши І. заступником голови д-ра Остава Пострига з Тернополя, а ІІ. заст. голови д-ра Радіа Спозара з Микитиних, вресіти секретарем д-ра Івана Іваницю; до комітету входять і жіноц. Комітет рішма осадити кімнат вч у пошті, з котрих перше відбулася в Микитиних в помешкані 3. липня ц. р. в 12 год. в сам читальні „Прогреси“, а також пересіли патріотично-політичну організацію тернопільських жіноц і в цій справі скликати в найбільшому числі публичне віне. Дня 9. червня відбулося велике віне УНДО, на якому реферувала д-р Диктор Лавицький, посол Сергій Хруцький, д-р Степан Баран і Володимир Цалевич. Вресіти 16. червня було парша на провінції і відбули перша в краю жіноцє партійна віне УНДО в Тернополі при неважко-великій участі і залучаючи жіноцтва під проводом редакторки „Жіночої Діли“ з Коломиї п. Касієвської і Командова з Тернополя і п. Виговської з Копитиних, на якому реферувала сенаторка Ольга Лавицька і Бліжна Баранова з Тернополя. Завіла гуртка радичали розбити віне не вдалося. Такі жіноцє віне УНДО повинні відбуватись з осянцю ц. р. в усіх бляшних центрах на провінції, бо вони у значній мірі приривають до політичного освідомлення жіноцтва.

В неділю 13. червня відбулося в Застінні пов. Тернопіль вельми свято посвячення пам'ятника полг. борцям в Застінні українських стрільців. Пам'ятник з іменами полг. борців виставлено заходом місцевої молоді селішської з снівого каменя у формі гарно виконаної піраміди з хрестом на передній стороні в дубових ластях і з посміткою на фронті для невідомих українських стрільців, що погибли в р. 1919 і спочивають там у братських могилах. На це місце і велике свято прибуло около чотирь тисяч селян і селянок з мішканцями сіл і гурток тернопільської інтелігенції та численні кінні банди молоді в козових строях і шапках, що значно підвищило блискучість свята.

Іменно слідуєчі села Тернопільщини вислали банди: Смишків 25 іхців, Дяків 27, Бірки великі 19, Класівка 17, Тов. столуд 14, Холдичів малий 20, Кичківка 15, Березинівка велика 29, Микитинів 24, Застав 22, Прошова 23 і Грабовиць 13 — разом 248 іхців. По відправі соборної Служби Божої на церковному майдані, пішла процесія на цвинтар зі священниками о. Миронівцем з Кичківки, о. Лопатинським з Прошова, о. Говздинським з Чернева коло Букачови і о. Ратичем, котрі відправили на могилі панхидію і посвятили пам'ятник, поім промова коротко в патріотичних словах о. Миронівця, а після довше на тему любови батьківщини і жертв з життя, яку принесли спочиваючі в могилах стрільці.

— адвокат д-р Степан Баран. Накисів надпрограмою відіграв д-р Ладика „Вел. Роківний“ Франка з короткими поясненнями, а накінсь промовила коротенько п. Ситникова. По промовях відбулася чудова дефілада поодиноких чет перед пам'ятником, що стоїть на краю цвинтаря на видному місці при дорозі при звуках духової оркестри „Ille ne immerta Україна“. Свято при гарній погоді зробило велике вражіння на присутніх, а його уладження селішними мімо всіх перепон з боку властей державних є доказом національного освідомлення наших селішських мас в Тернополішні. Очевидно в часі цього свята було багато пішої і кінної поліції та чимало тайних агентів. Без поліційної охороши не може відбутися ніякий український національний обід.

З судової салі.

За приналежність до Української військової Організації.

Промова д-ра Михайла Волошина.

(Покінчення в скороченні).

Перейду до обвинуваченого О. з м. с. к. о. г. о. Акт обвинувачення закінчив йому: злочин шпигуації й участь у нападі на львівську пошту. (Гут оборонсьє докидав й невчерпуемою обговорює перший заклад й збивав його військовими аргументами). Щодо підозріння участі в нападі на львівську пошту оборонсьє каже:

До нападу на львівську пошту ніхто з обвинувачених не признає. Описаний, який на поліції знімав цілу масу неблизь, відкидає це в суді. Всі його попередні зізнання були простою видумкою зі страху перед побоями. А що так воно фактично є, то докажує те зізнання сідка і неспроможність його поліційних зізнань.

Панство Новики, в яких Описаний мешкав, знімали тут під присягою. Вони понад усієї сумнів ствердили, що Описаний був у часі нападу на пошту дома. Те саме ствердив і брат Описанського, який ученик з Яворова. Описаний знімав на поліції, що він мав стояти на сторожі від захвату нападу на пошту і що він так вказав 28. марта. Тимчасом напад відбувся не 28. а 27. марта. Даліше Описаний подавав, що поштовий віз надіхав з міста, а всі знають, що віз надіхав з вулиці Браєвської в год. 745. Поштові уладники знімали, що напад тривав п'ять минут. Коли Описаний в 750 був на пошту, то як міг так швидко забігти додому на Шепітських 68, щоб ще перед 8 год. бути в тильних 68, щоб ще перед 8 год. бути в тильних 68, щоб ще перед 8 год. бути в тильних 68? Пан прокуратор заявляє, що він саму дорогу робив холос у 12 минутх. Вистанє порівняти гуду і прокуратора з гудами обвинуваченого. Чи може обвинувачений

ліонового приросту? Америка? Там і так уже з асуджених на певне винародовлення 10 мільйонів Німців, тай Америка обмежує імміграцію. Середня Африка? Це і далі, і підсоння не підхоже. Де инде?

III.

Не те — Італія. Всі побережа Середземного моря підходять своїм підсонням Італійцям. Він там скрізь радо поселюється й живе. Тунісія і Альжирія навіть географічно наче продовження південної Італії в Сидилії. Однак Італія туди припінилася. Там стала міною ногого Франція, а не Італійському воєвокі міряться, покищо бодай, з Француським. Дуже арештово варті уваги такі часті в останніх місяцях інспекційні подорожі французьких генералів і фортифікаційні роботи в Тунісі. Триполітанія зайнята, але великої будучности як колонія вона мабуть не має. Остається Абіссинія і полосу Смирні в Малій Азії. Абіссинський Менелік був свого часу суворо протривав Італійців, котрі — єдиний європейський народ побитий Неграми! — сховали були се до кишені і не реванжувалися: цим разом мабуть було би інакше. А Смирна?

Багато познач казує на те, що Італійський уряд закінчив уже цілий ряд тайних угод шо-до Смирні. Навпевне — угоду з Грецією й Англією, майже певне — з Францією. Подробіці тих угод держать ще в тайні, мимо постанов статуту Союзу Народів. У Французькій пресі про них тихо. Тільки один цікавий натяк на предмет їх анахоризму в ось якій увазі одного з нечисленних першорядних у заграничній політиці французьких публіцистів:

„Франція не може нічого Італії уступити; але поза тим світ великий. Невже найпростішим і найпекшим способом заспокоїти свою потребу експансії не було би для Італії захопити останки країни, яку розкладає демократія?“...

IV.

Країна така — турецька республіка. Відколю молодотурецька змова накинута старим Туркам ні трохи не на них шиту конституцію, османська держава розлітається на всі сторони. Першій Еренталь відобраз її оконечно Босну й Герцеговину. Потім Італія напала і забрала Триполітанію. Потім балканські народи відпихнули турецьку границю трохи не під сам Царгород. Потім пропали Єгипет, Палестина, Сирія, Арабія, Мезопотамія, ще що? Бідолашних Греків, вряжених Льюдом Джорджем, Турки, правда, побили — то не було важко, але зараз же вони самі себе безповоротно покарали — варварським руйнуванням старовинних, багатих і культурних побереж Егейського моря, тай карколомними реформами в роді прогнання халіфату, заборони носити турбани і фелі (і) і передовсім — помислом нової конституції, яка (чваниться Кемаль) є найбільш на весь світ „поступова“ і „демократична“. Ще поступовіша від польської конституції і майже така „поступова“, як конституція більшовицька! Нехай сховасться відстава швайцарська або реакційна британська конституція супроти сих кемалівських помислів а d u s i t темних анатольських музудманів. Одним словом: Дай, Боже, нашому теляті вовка спіймати!

Але заки вовка спіймуть, діждуться мабуть кемалівці прогнання Греками раз на все з Царгорода, а Італійцями від Егейського моря в анатолійські нетри. Найповажніші швайцарські газети містять міркування своїх військових співробітників про імовірний перебіг недалекої війни Грецько-Італійського союзу проти Туреччини.

V.

Питанням колоніальної політики, колоніальної і переселенської, мусить присвятити найпильнішу увагу всяка велико-українська політика, яка

достойна цієї назви, себто яка вміє і скоче глядіти даліше кінця свого носа і концептувати національно-державну програму на далеку мету і незалежно від демагогічних фраз.

Україна, хоча велика земельна власність і пропала, то таки терпіть земельний голод. Вона перелюднена і з кожним роком питання еміграції буде ставати гостріше. Большевицька колонізація Жидами Херсонщини є супроти цього злочином як проти українського так і жидівського народу — одним із числа тих страшених злочинів, а як і скорше або пізніше Москва мусить тяжко заплатити. Індустриалізація не скрізь можлива, не скрізь і бажана й вказана, а крім того вимагає вона не років, а десятих літ. А за той час треба кудись примістити мільйони надвишки людности. Куди? В Америці вже майже неможливо, тай вислана туди еміграція абсолютно й неминуче мусить розпастися в англо-саксонській стихії. Є тільки один — і випробований — шлях українському рухові — на Туркестан, на сибірські українські полоси, на Зелений Клин. Іншого немає.

Але шлях цей і влада над цими полосами мусять нам бути забезпечені.

Питання, чи Україна буде на віки вічні треторядною державою а la Польша й Румунія, або чи вона буде рівнорядним учасником у сім'ї великих європейських і світових потуг, питання це є, можна сказати однозначне з иншим питанням: Чи український державо-творчий інстинкт виживе в самій тільки своїй, до того діямаючо обскубаній, етнографічній території, чи навпаки, він — не тільки, як за часів Володимира Великого, розмахнеться і підніметься на цілий європейський Схід, а й забезпечить надмірові своїх сил свою пайку у великій азійській імперії?

Український імперіалізм — крикните? Так! Український імперіалізм — хоч як воно дивно і несамоовито говорити про нього нині,

а друга наділена такою національно „суверенністю“, в якій український уряд не має права самостійно вислати за границю одної-єдиної книжки¹⁾ тай не може самостійно дати візи на візд на Україну або виїзд з неї — про всякі інші суверенні права і не говорючи!

„Aber es ist noch nicht aller Tage Abend“.

В. Левичкий.

¹⁾ Гляди: В країні планетарних реформ. „Діло“ з 23. червня ц. р.

„Pod jednym dachem“

В основу закону з 31. липня 1924 р., що закінчує деякі постанови про організацію шкільництва, входить ідея „лучення і годження для згідного співжиття людности національно мішаних земель“. Отже основним типом „державної школи“ є „спільна школа, що виховує добрих громадян держави дітей народности польської і непольської у взаємному пошануванні їх національних особливостей“. (Арт. 2). Вслід за тим закон цей постановляє, що „існуючі в одній окрузі окремі (народні) школи з державною мовою навчання і з українською мовою навчання будуть в міру можливости (а така можливість завісид е!) получені в одну двоязичну школу“ (Арт. 3). Те саме передбачує закон і для середніх шкіл отсею постановою: „існуючі нині, у цьому самому місті окремі середні загально-образуючі школи з мовою навчання виключно польською і виключно українською будуть в міру можливости (очевидно — такоїж самої, як при народніх школах!) получені в одну спільну двоязичкову“ (Арт. 6).

Польська шкільна влада попередила вже злуку окремих українських народніх шкіл з польськими. В багатьох громадах були більші українські школи з 200 або й біль-

ше українськими дітьми. Там же з причини законно за малого числа польських дітей не було державної польської школи. Однак для кількох (бувало 5 до 10) дітей формалів чи офіціалів польського двора засновувано польську приватну школу, звичайно Т. S. L. Про таку „школу“ мало хто в громаді й знав та ніхто не звертав на неї уваги. Аж тут довідуються зі админістрації, що в ім'я ідеї „лучення і годження для згідного співжиття“ шкільна влада получила вже обі школи в одну звичайно чисто польську, а рідше т. зв. утравківську, настановляючи очевидно учителя польської приватної „школи“ управителем, а українського управителя деградуючи на підрядного, або — що найчастіше траплялося — переносячи його в чисто польські області, або й авсім звільняючи з посади. Всякі протести, рекурси, жалоби та інтервенції безуспішні, бож все то сталося по приписам закону, „а ім'я згідного співжиття“ і „взаємного пошанування національних особливостей“...

Були відомі спроби стягнути „pod jeden dach“ і українські гімназії покищо у Львові, Перемишлі й Тернополі. Українські родичі, як шануючі себе повновартні громадяне, за протестували рішучо проти такої поведінки і фактичної ліквідації українського середнього шкільництва, однак... тихенько записали свої діти до тих т. зв. „утравківських“ класів і навіть почалася вже наука. Та біда в тім, що польські родичі не бажали такої школи „pod jednym dachem“ з українськими дітьми і без великого крику не післи до тих „утравківських“ класів ані одної своєї дитини. І на цьому на разі розбилася висока ідея пана Станіслава Грабського „лучення, а не ділення“!... українські діти вернули до своїх українських класів.

Та ця „ідея“ не дає і далі спати вшехполякам. І як з одного боку міністр Млодзязновський заявляє, що страшно криво, заповідляна українському шкільництву, буде „зовсім певно“ і „негайно“ направлена й Українці одержать своє рідне шкільництво в повних розмірах, так з другого боку „Slowo Polskie“ під такими симпатичними і вказуючими на згідне співжиття заголовками, як на прим. „Hajdamackie idealy“ (ч. 168, з 21. червня 1926 р.) — домагається рішучо скасування українських гімназій „które w myśli usiawu należało złączyć z polskimi, a czego nie zrobiono“!... Який напрям возьме верх: чи теоретична декларативна заява міністра, чи практичні домагання „Slowa Polskiego“ — покаже недалека будучність. Уявляємо собі, що цим разом українські родичі рішучіше і реальніше зареагували на евентуальні нові посягання на права українських середніх шкіл, ніж минулого року.

Однак — на разі — справа тут в чому иншому. Тут хочемо на часок застановитися над самою ідеєю Станіслава Грабського: „спільного співжиття“, „лучення, а не ділення“, а саме: чи таке виховання „pod jednym dachem“ з оглядів педагогічних і національних корисне і вказане. Щоб не наражатися на закид односторонности, співпримемося на саміж польські джерела.

З приводу задуманого в 1903 р. був. галицьким соймом проекту утравківської школи присвячено „Muzeum“ орган Т. N. S. W. („Towarzystwo Nauczycieli Szkół Wyższych“) вступну статтю, в якій рішучо висказалося проти такого експерименту.

Вправді, існують утравківські учительські семінарії, однак що до них то „Muzeum“ пише так:

„Не можемо входити в подробиці утравківського улагодження учительських семінарій, бо з одного боку мусіли б ми запускатися в річі, що не надають ми оминати політики, від якої сторонимо... Зрештою така школа стала б винишніми обставинами новою кістю неготи“.

рожі до утравківських шкіл за границею, мав на загалних зборах Т. N. S. W. в Кракові в днях 22 і 23. травня ц. р. основний реферат „а справі утравківзму“ і висказався як найрішучіше проти такого педагогічного бавгузда.

Проф. д-р Курпель між ин. говорив:

Іван Герасимович.

¹⁾ Див.: Prof. dr. A. Kurpielski „W sprawie utrawkizmu“ — „Mazurek“ 1904.

По широкому світі.

Франція вживає заходів, щоб одержати від американських банків велику позичку. Американський уряд не мішається в цю справу.

Італійський уряд на раді міністрів видав цілу низку розпорядків, які мають на меті зміцнити продукцію держави. Між ними є заборона будувати люксові дома, одчиняти нові каварни та дансінги, видавати часописи більш як на 6 сторінок і дозвіл для працьодавців збільшити час праці на одну годину.

Німецький парламент не прийняв ще остаточного рішення, як розв'язати справу відшкодування для князів. Парламент покищо продовжить до кінця року важність закону, який відкладає всі процеси в цій справі аж до часу, коли парламент прийме новий закон.

Розправа за атентат на життя Кемалі баші.

Перед трибуналом у Смирні почалася розправа проти чотирьох людей, обвинувачених за участь в атентаті на президента турецької республіки. Прокуратор закидає обвинуваченим, що 1) змагали до повалення уряду при допомозі злочини, хотіли вони повну свободу, щоб свою шкуру ослягти при допомозі політичних засобів, 2) старалися викликати в краю заколоу при допомозі атентату на представника турецької революції й республіки. Змовники мали 16. червня кинути в Смирні бомбу на авто Кемалі баші, а рівночасно й інші змовники мали стріляти до президента з револьверів. Приготоване авто мало перетяти атентатички на побереж, а моторовим човном мали відіслати на острів Хіос. Прокуратор домагається смерті на провідника змови посла Шукрі бей і воєводи Аліф Абдініна й інших обвинувачених. Щодо решти обвинувачених прокуратор ставить висесня на їх ушлянення.

НОВИНКИ.

— Спогади Чикаленка частини III. (німецьк.). Адміністрація „Діла“ повідомляє отрим. Вп. Перелатиніка, що видала вже 3 частину Спогадів Чикаленка, однак серед теперішніх скрутих часів, не можемо дати їх даром, як додаток, як попередні 2 частини. А проте, бажачи піти на зустріч нашим П. Т. перелатинікам, які мають вже 2 попередні частини, рішилися на дати за половину книгарської ціни, себто за 150 зол., з порученою пересилкою, 2 зол. Передплатники, що не виїздили передплати, не мають права користати з цієї ціни. Для лавки, що приїждять четвертіну передплату, і старих, які нічого не виміли всі три частини 7 зол.

— Обов'язок священників на Гучульщині. Останні війна загрожда